

## ДОСВІД ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВІДНОСИН ПОРУКИ У ФРАНЦІЇ ТА НІМЕЧЧИНІ

### EXPERIENCE OF CIVIL-LEGAL REGULATION OF GUARANTEE RELATIONS IN FRANCE AND GERMANY

Дронський А.Ю., аспірант

Київський університет права Національна академія наук України

На підставі аналізу законодавчих норм та окремих положень правозастосовної практики, у статті розглянуто основні засади та особливості цивільно-правового регулювання правовідносин поруки у Франції та Німеччині. Правові системи кожної з цих країн якнайкраще демонструють закономірності розвитку та ознаки властиві романо-германській правовій сім'ї, водночас, вони охоплюють різні правові підсім'ї: французька правова система уособлює романську підсім'ю, на противагу німецька – германську підсім'ю. У статті проаналізовано положення законодавства цих країн щодо цивільно-правового регулювання поруки, надано класифікацію основних видів договорів поруки, що набули найбільшого вжитку, визначено вимоги щодо форми правочину, необхідної для укладання поруки за французьким та німецьким законодавством, наведено окремі приклади застосування тих чи інших норм, що регулюють правовідносини поруки, окреслено основні ознаки та особливості виникнення, дії та припинення поруки відповідно до нормативно-правових актів та судової практики у Франції та Німеччині.

Проведене дослідження свідчить про значний вплив римського права на формування та становлення інституту поруки у цих країнах. В подальшому положення законодавства Франції та Німеччини, що регулюють правовідносини поруки, корегувались та видозмінювались з урахуванням національних особливостей правового регулювання у цих країнах. З огляду на поточний стан законодавства Франції та Німеччини, необхідно відзначити високий рівень диспозитивності у цивільно-правовому регулюванні правовідносин поруки у Франції, де головним є зміст правочину, а не його форма, та збалансованість цивільно-правового регулювання правовідносин поруки у Німеччині, де законодавчі норми надають перевагу правам кредиторів, а судовою практика породжує тлумачення, здебільшого спрямоване на захист прав поручителів.

**Ключові слова:** цивільно-правове регулювання, договір поруки, поручитель, кредитор, забезпечення виконання зобов'язання, зарубіжний досвід.

Based on the analysis of legislative norms and individual provisions of law enforcement practice, the article examines the basic principles and features of the civil law regulation of surety relations in France and Germany. The legal systems of each of these countries best demonstrate the patterns of development and features characteristic of the Romano-Germanic legal family, at the same time, they cover different legal subfamilies: the French legal system embodies the Romanic subfamily, on the contrary, the German legal system represents the Germanic subfamily. The article analyzes the provisions of the legislation of these countries regarding the civil law regulation of suretyship, provides a classification of the main types of suretyship contracts that have gained the most use, defines the requirements for the form of the deed necessary for concluding a suretyship under French and German law, and gives individual examples of the application of certain norms, which regulate legal relations of suretyship, outline the main features and features of the occurrence, effect and termination of suretyship in accordance with legal acts and judicial practice in France and Germany.

An impact study was conducted on the significant influence of Roman law on the formation and establishment of the surety institution in these countries. In the subsequent provisions of the legislation of France and Germany, which regulate the legal relationship of the surety, were adjusted and amended taking into account the national peculiarities of legal regulation in these countries. In view of the current state of French and German legislation, it is necessary to note the high level of discretion in the civil law regulation of surety relations in France, where the main thing is the content of the deed, not its form, and the balanced civil law regulation of surety relations in Germany, where legislative norms give priority to the rights of creditors, and judicial practice gives rise to an interpretation mostly aimed at protecting the rights of guarantors.

**Key words:** civil law regulation, suretyship agreement, guarantor, creditor, ensuring the fulfillment of an obligation, foreign experience.

**Актуальність теми.** У зв'язку з визначенням Україною інтеграції до Європейського Союзу (далі – ЄС) як стратегічної мети, включаючи членство в цьому міжнародному об'єднанні, важливим завданням юридичної науки є приведення вітчизняного законодавства у відповідність до права Європейського, що зумовлює реформування правової системи країни в цілому [1, 23]. При вирішенні даного завдання має стати в нагоді досвід провідних країн ЄС, таких як Франція та Німеччина, зокрема, й у розрізі цивільно-правового регулювання правовідносин поруки. Юридична традиція, правова культура та досвід цих країн, що формувалися протягом багатьох століть, здійснили вагомий вплив на становлення інституту поруки у Європі. Нормативна база Франції та Німеччини, що регулює правовідносини поруки, може слугувати джерелом для запозичень та нововведень у вітчизняне законодавство, з метою підвищення ефективності та розширення юридичного інструментарію в сфері забезпечення порукою виконання зобов'язань. Це свідчить про актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх публікацій. Питання цивільно-правового регулювання правовідносин поруки у Франції та Німеччині частково досліджувались окремими науковцями у порівняльному аспекті аналізу правовідносин

забезпечення виконання зобов'язань, зокрема, В.В. Тропіним, В.І. Щербиною, А.В. Кострубою, О.В. Михальнюк. Водночас проведені наукові дослідження обмежувались попередніми періодами розвитку законодавства та правозастосовної практики, та не враховували зміни і нововведення до деяких законодавчих актів Франції та Німеччини, що відбулись за останні декілька років. Комплексні наукові дослідження досвіду цивільно-правового регулювання правовідносин поруки у Франції та Німеччині на сьгодні відсутні.

**Мета статті** – на підставі аналізу законодавчих норм та окремих положень правозастосовної практики дослідити досвід цивільно-правового регулювання правовідносин поруки у Франції та Німеччині.

**Виклад основного матеріалу.** Як колишня скадова Римської імперії, Франція розбудовувала власне законодавство, опираючись на норми римського права. З часом, така законотворча діяльність отримала своє відображення у Кодексі Наполеона 1804 року (далі – Кодекс), одному з найбільш видатних у Європі кодифікованих джерел цивільного права. Незважаючи на численні зміни політичного устрою у Франції, Кодекс ніколи не переглядався повністю та продовжує діяти дотепер як Цивільний кодекс Франції. Базове регулювання поруки здійснюється

у Книзі IV «Цінні папери» Цивільного кодексу Франції, їй безпосередньо присвячено 37 статей. Нещодавно зміст більшості положень статей Цивільного кодексу Франції, що стосуються поруки, було актуалізовано. Реформа безпеки, впроваджена Розпорядженням Міністерства юстиції Франції № 2021-1192 від 15 вересня 2021 року, кардинально змінила режим поруки, враховуючи її основні характеристики. Переслідуючи мету ясності та спрощення попереднього законодавства, яке було особливо розпорошеним і було джерелом значних судових спорів, усі положення, що застосовуються до поруки, відтепер згрупувалися разом у Цивільному кодексі Франції [2]. Водночас деякі спеціальні норми щодо правового регулювання поруки містяться також у положеннях Комерційного кодексу Франції.

Згідно з видозміненим, внаслідок впровадження реформи безпеки 2021 року, поняттям, порука визначається як «договір, за яким поручитель зобов'язується перед кредитором сплатити борг боржника у разі його невиконання» [3]. Законодавець розрізняє просту та спільну поруку (стаття 2290 Цивільного кодексу Франції). Проста порука дає поручителю право виступити проти кредитора з перевагою обговорення та перевагою поділу. Перевага обговорення полягає в тому, що поручитель має право вимагати від кредитора, який подав судовий позов, конфіскувати та продати, в першу чергу, активи, майно основного боржника. Перевага поділу полягає в праві для поручителя вимагати від кредитора, який ініціює судовий розгляд, розділити провадження між різними поручителями, які забезпечують той самий борг [4, с. 39]. Варто зазначити, що субсидіарний характер такої поруки є більш вигідним для поручителя ніж для кредитора, що є логічним з огляду на обсяг прав поручителя. Спільна порука є порукою, в якій основний боржник і поручитель солідарні. При цьому поручитель не може заперечити кредиторі ні в перевазі обговорення, ні перевазі поділу, що є найбільш бажаним для кредитора, так як забезпечує високий рівень захисту його прав. Французькими цивілістами, за способом забезпечення, також виокремлюються такі види поруки як конвенційна, юридична та судова. Різниця вбачається в тому, що надання забезпечення іноді є результатом угоди між боржником і кредитором (конвенційне забезпечення), іноді – юридичного зобов'язання (юридичне забезпечення), іноді – рішення суду (судове забезпечення). При цьому порука, навіть якщо вона називається юридичною або судовою, завжди вимагає укладення договору між поручителем і кредитором. За суб'єктом забезпечення, поруку можна класифікувати як поруку першого та поруку другого рангу, де першим рангом визначається порука у класичному розумінні, тобто та, яка забезпечує виконання зобов'язання боржником перед кредитором, натомість другим рангом є субпорука. Відповідно до статті 2291-1 Цивільного кодексу Франції: «субпорука – це договір, за яким особа зобов'язується перед поручителем сплатити йому те, що боржник йому винен за порукою». Субпорука по суті є забезпеченням поручителя у праві регресу на відшкодування, доступного поручителю проти боржника. При цьому може бути забезпечений як особистий регрес до боржника так і суброгаторний регрес до інших поручителів. Цивільний кодекс Франції також пропонує конфігурацію, де порука «накладається», що є нічим іншим, як порукою поручительства на користь кредитора. Статтею 2291 Цивільного кодексу Франції вказано що «поручителем перед кредитором може виступати особа, яка поручилася за основного боржника». Кредитор природно може побоюватися, що поручитель сам, коли прийде час, не виконає своїх зобов'язань і може побажати, щоб цей ризик був забезпеченим іншим поручителем. В такому разі мається на увазі поручителство другого ступеня: зобов'язання першого поручителя само собою буде забезпечено поручителем, який буде

називатися «сертифікатор поруки». Специфіка сертифікації поруки полягає в тому, що об'єктом правовідносин є зобов'язання поручителя перед кредитором, яке є основним зобов'язанням сертифікатора.

Найбільш повно охарактеризувати особливості цивільно-правового регулювання поруки за французьким законодавством вбачається за можливе, розглядаючи її через призму акцесорності, консенсуальності, а також з огляду на її односторонній характер. Суть акцесорного характеру полягає в тому, що порука має допоміжну роль у тому сенсі, що вона призначена для виконання основного зобов'язання, яке вона забезпечує. Стаття 2293 Цивільного кодексу Франції передбачає, що «порука може існувати лише за дійсним зобов'язанням». З даного положення випливає, що саме існування забезпечення залежить від дійсності основного зобов'язання, а недійсність або відсутність цього зобов'язання призводить до визнання забезпечення недійсним. При цьому необхідність дійсності основного зобов'язання не перешкоджає укладанню поруки майбутнього боргу, за умови, що цей борг є визначеним і що він не стане неіснуючим на день, коли порука використовуватиметься як порука (стаття 2292 Цивільного кодексу Франції). Стаття 2296 Цивільного кодексу Франції передбачає, що «забезпечення не може перевищувати заборгованість боржника, а також укладатися на більш обтяжливих умовах під страхом зменшення розміру забезпеченого зобов'язання», з чого можна зробити висновок, що порука не може бути вчинена ні понад суму основного зобов'язання, ні в більш обтяжливих умовах. Таким чином, забезпечений борг становить верхню межу поруки, однак, як зазначено у другому абзаці статті 2296 Цивільного кодексу Франції, ніщо не забороняє укладати поруку «лише за частину боргу та на менш обтяжливих умовах» [5]. Стаття 2298 Цивільного кодексу Франції передбачає, що «поручитель може висувати проти кредитора всі винятки, особисті або невід'ємні від боргу, які належать боржнику». Під винятком мається на увазі будь-який засіб захисту, що спрямований на скасування дії через порушення (причини недійсності, позовна давність, невиконання, новація, оплата, змішання, компенсація, виіршення, припинення дії тощо). Таким чином встановлюється принцип симетричності винятків, що діє у забезпечених порукою договорах. З акцесорного характеру поруки випливає також, що у разі переуступки боргу цесіонарію буде передано і вигоду від забезпечення, укладеного на користь цедента. Стаття 1321 Цивільного кодексу Франції передбачає, що цесія «поширюється на приналежності боргу», тобто на всі забезпечення, пов'язані з переуступленим боргом, що включає особисте забезпечення, а отже, і зобов'язання.

Характерною ознакою договору поруки є його консенсуальний характер. Консенсуальний договір – це договір, який «укладається шляхом одноосібного обміну згодами незалежно від способу вираження» [6, с. 55]. Виходячи з французького законодавства договір поруки вважається укладеним, коли наявна готовність поручителя взяти на себе зобов'язання прийнята кредитором. Щодо форми договору поруки, французьким законодавством не передбачена жодна конкретна форма для того, щоб порука була дійсно укладеною, при цьому стаття 2294 Цивільного кодексу Франції все ж вимагає, щоб вона була «виразною». Поручитель повинен чітко висловити бажання взяти на себе зобов'язання на користь кредитора, тобто усне зобов'язання поручителя є цілком дійсним за умови, що воно не є двозначним. Щодо акцепту кредитора, на відміну від зобов'язання поручителя, не вимагається, щоб воно було чітко вираженим. Однак винятком з цих постулатів є правила що стосуються формалізму, в той час, коли договір поруки слід розглядати як необхідний доказ під час судового провадження. Статтею 1376 Цивільного кодексу Франції передбачається, що «акт за особистим підписом,

за яким одна сторона зобов'язується перед іншою сплатити їй грошову суму або доставити їй взаємозамінний товар, є доказом, лише якщо він містить підпис особи, яка бере на себе це зобов'язання, а також запис, написаний нею, суму або кількість повними літерами та цифрами». У застосуванні до поруки це означає, що акт, який засвідчує зобов'язання поручителя, має значення доказу, лише якщо він супроводжується рукописною приміткою, скріпленою поручителем. Це також підтверджується судовою практикою Франції. Реформа безпеки, проведена в 2021 році, підтвердила вимогу рукописного запису, про що йдеться в статті 2297 Цивільного кодексу Франції: «Під загрозою недійсності свого зобов'язання фізична особа-поручитель сама робить зазначення про те, що вона як поручитель зобов'язується сплатити кредиторowi заборгованість боржника перед ним у разі його прострочення в межах основної суми та приналежностей, виражених словами і цифрами. У разі різниці цінний папір дійсний на суму, написану повністю». Дане правило безумовно поширюється на всі поруки, надані фізичними особами.

Стаття 1106 Цивільного кодексу Франції передбачає, що договір є одностороннім, «коли одна або кілька осіб зобов'язуються однією або кількома іншими особами без наявності взаємного зобов'язання з їх боку». Порука повністю відповідає цьому визначенню, окрім одного нюансу, згідно з яким поручитель зобов'язаний перед кредитором, який повинен прийняти це зобов'язання, інакше договір не буде укладено. Як вбачається з вищевказаного, порука за своїм характером відноситься до категорії односторонніх договорів, проте є випадки, коли вона може мати синалагаматичний характер. Це стається у разі, коли поручитель бере на себе зобов'язання кредитора, після чого порука стає синалагаматичним договором, який є юридичною протилежністю одностороннього договору, так як має особливості створення множинних взаємних зобов'язань між сторонами.

Відповідно до статті 2313 Цивільного кодексу Франції порука підлягає припиненню по тим самим причинам, що й будь-який інший договір, незалежно від тих, які можуть вплинути на зобов'язальні відносини забезпечені порукою. В той же час, варто звернути увагу на припинення договорів поруки, що стосуються забезпечення майбутніх зобов'язань. Статтею 2316 Цивільного кодексу Франції передбачено, що «після припинення поруки за майбутніми боргами поручитель залишається відповідальним за борги, що виникли раніше, якщо інше не встановлено.» На відміну від припинення дії поруки, що стосуються поточних зобов'язань, при якому поручитель повністю звільняється від своїх обов'язків по договору, порука щодо майбутніх зобов'язань припиняє дію лише на майбутнє. Таким чином, поручитель залишається зобов'язаним платити за борги, що виникли протягом періоду дії договору, тобто між датою укладання поруки та датою події, що призвела до припинення зобов'язання передбаченого порукою.

Досліджуючи шлях становлення інституту поруки у Німеччині, варто зазначити, що перша згадка про поруку з'явилася в Німеччині в 325 році як «Purgisceffi» – на основі «fideiussionibus» [7, с. 348]. А вже в середні віки, за думкою німецьких істориків права, навряд чи існувала операція, яку не можна було б забезпечити наданням поручителя. Спроби кодифікувати німецьке законодавство знаходять своє відображення у Кодексі Максиміліана Баварського Цивілісу (СМВС) від 1756 року, який вважається першою комплексною кодифікацією епохи природного права, та діє аж до прийняття сучасного Цивільного кодексу Німеччини (BGB) у 1900 році. Норми що безпосередньо регулюють поруку передбачені главою №20, що входить до складу розділу №7 «Більшість боржників і кредиторів», розділом №8 «Індивідуальні зобов'язання» книги №2 «Зобов'язальне право» Цивільного кодексу Німеччини (BGB). Разом з тим, правове регулювання

окремих спеціальних форм поруки передбачено також Німецьким комерційним кодексом (HGB).

За договором поруки поручитель зобов'язується відповіdatи перед кредитором третьої особи за виконання зобов'язання третьої особи [8]. Як говорить німецька народна приказка: «поручителя треба задушити». Це означає, що кожен, хто підпише поруку з кредитором, буде нести відповідальність, а в разі необхідності позов буде виконано в примусовому порядку. Такий підхід можна назвати превалюючим з огляду на характер зв'язків між учасниками правовідносин за зобов'язаннями поруки. Аналізуючи німецьке цивільне законодавство, можна виділити такі основні види поруки: порука за замовчуванням, пряма порука, порука максимальної суми, термінова порука. Передбачена статтями 770–771 Цивільного кодексу Німеччини (BGB) порука означає, що поручитель зобов'язаний платити тільки в тому випадку, якщо суд визнає боржника неплатоспроможним (порука за замовчуванням). Даний вид поруки є найбільш безпечнішим варіантом для поручителя, однак для кредитора, вона вимагає значних адміністративних зусиль у разі необхідності проведення правозастосовних дій. Набагато більш вживаною у німецькій юридичній практиці є пряма порука, передбачена статтею 773 Цивільного кодексу Німеччини (BGB), при якій поручитель несе таку ж відповідальність, як і основний боржник. Це означає, що кредитор не повинен безуспішно вживати заходів примусового виконання щодо основного боржника, перш ніж звернутися до поручителя. Наданий даним видом поруки інструментарій неодмінно грає на руку кредиторowi, водночас ставить у хитке положення поручителя. Виходячи зі змісту статті 767 Цивільного кодексу Німеччини (BGB), порука може передбачати визначення обсягу відповідальності поручителя шляхом обмеження певною максимальною сумою (порука максимальної суми). При цьому сума поруки не має встановлених обмежень і визначається за домовленістю сторін. Термінова порука є порукою обмеженою певним періодом часу, при якій поручитель несе відповідальність лише за зобов'язаннями, які виникли протягом цього періоду. Найважливішими вимогами до існування правовідносин поруки є наявність основного зобов'язання між кредитором та боржником, а також чинний договір поруки між кредитором та поручителем. Це зрозумілим чином вказує на аксесорний характер поруки. Обсяг та існування поруки безпосередньо залежать від забезпеченого основного зобов'язання. Для поручителя зрештою це має два наслідки: поручитель також несе відповідальність у разі збільшення основного боргу внаслідок невиконання або вини основного боржника (негативний наслідок); поручитель користується правами основного боржника, які переходять до нього при пред'явленні вимоги (в тому числі право на заперечення), він вправі спричинити припинення дії забезпеченої вимоги (позитивний наслідок). Слід також зазначити, що відповідно до статті 765 Цивільного кодексу Німеччини (BGB) порука може бути надана щодо майбутніх або умовних зобов'язань. При цьому майбутнє основне зобов'язання вже має бути визначеним на момент встановлення поруки. Тобто, якщо основне зобов'язання не виникло, кредитор не має права вимоги до поручителя, а порука залишається недійсною.

Особливості цивільно-правового регулювання поруки відповідно до німецького цивільного права проявляються передусім у вимогах щодо дотримання форми договору поруки. Відповідно до статті 766 Цивільного кодексу Німеччини (BGB), письмова форма є обов'язковою для поруки. Порука укладається шляхом двох послідовних волевиявлень: оферта поручителя, акцепт кредитором пропозиції поручителя. При цьому обов'язковість письмової форми поширюється лише на пропозицію поручителя, прийняття пропозиції кредитором не є формально зобов'язуючим та можливе шляхом мовчання, оскільки договір поруки

є одностороннім договором. Складовими елементами форми поруки є декларація поруки, договір поруки та сертифікат поруки. Для того, щоб договір поруки був дійсним, відповідно до статті 766 Цивільного кодексу Німеччини (BGB), декларація поруки повинна бути видана в письмовій, неелектронній формі. В залежності від типу поруки, виникає доцільність внесення тих чи інших положень, що будуть наповнювати зміст декларації. Однак німецькі цивілісти виділяють критерії, що є обов'язковими для будь-якої декларації поруки: назва та адреса кредитора і боржника; дата складення; підписи обох договірних сторін; вид і форма поруки; правові особливості поруки; забезпечений основний борг; сума поруки; застосовне право. Основною складовою поруки є сам договір поруки. Договір поруки укладається в письмовій формі між кредитором, боржником і поручителем. За цим договором поручитель зобов'язується взяти на себе зобов'язання боржника, якщо боржник стане неплатоспроможним. Він містить усю необхідну інформацію про відносини між сторонами і таким чином забезпечує дійсність поруки. Не менш важливим у цьому контексті є сертифікат поруки, що надається кредитору як частина поруки, з метою отримання боржником забезпечених порукою бенефіцій. Таке забезпечувальне свідоцтво може бути повернуто поручителю лише після виконання забезпечених вимог кредитора або закінчення встановлених термінів.

З урахуванням загальних правил чинності правових актів передбачених Цивільним кодексом Німеччини (BGB), існують певні, притаманні німецькій юридичній практиці, підстави визнання недійсними договорів поруки. Договори поруки є недійсними, якщо вони є явним вираженням структурної неповноцінності поручителя та накладають на нього неприйнятний тягар, який несумісний з його доходом і фінансовим становищем [9, с. 1083]. У судовій практиці Німеччини таку структурну невідповідність прийнято визначати за допомогою оцінки аморальності. Федеральний конституційний суд Німеччини численними рішеннями встановив певні критерії, відповідно до яких має бути об'єктивне і суб'єктивне порушення моралі для визнання договору поруки недійсним. Об'єктивна аморальність має місце, якщо існує явна диспропорція між забезпеченням зобов'язанням і фінансовою спроможністю поручителя. Це виявляється, наприклад, у відсутності можливості у поручителя нести навіть процентний тягар по основному боргу. Відповідна перевірка з боку кредитора щодо наявності ознак скрутного фінансового стану поручителя має проводитись неупереджено на основі індивідуального випадку. Крім того, разом з явною диспропорцією, для визнання поруки недійсною, повинна мати місце структурна неповноцінність поручителя. В такому випадку має значення близький емоційний зв'язок між поручителем і боржником, зокрема, коли подружжя або близькі родичі укладають поруку через свою особисту близькість до боржника і при цьому беруть на себе фінансові зобов'язання, які є для них непосильними. Статтею 138 Цивільного кодексу Німеччини (BGB) передбачено аморальність таких договорів поруки, якщо партнер або родич поручився виключно через тісний емоційний зв'язок та, при цьому, не має реальних шансів повернути борг, що було очевидно кредитору. Суб'єктивне порушення моралі або суб'єктивна аморальність стосується суб'єктивного елемента, коли має місце груба недбалість або умисне небажання кредитора бути поінформованим про те, що поручитель перебуває у фінансовій скруті. У зв'язку з цим, для уникнення можливої недійсності поруки, обов'язком кредитора є завжди запитувати та дізнаватися про фінансовий стан поручителя.

З огляду на підстави припинення дії поруки згідно німецького законодавства, визначальним є те, що

зобов'язання припиняється лише в тому випадку, якщо право на припинення було прямо обумовлено в договорі поруки. В іншому випадку порука діє протягом необмеженого періоду, якщо конкретний період не вказано. Зазвичай він закінчується лише тоді, коли борг перед кредитором буде повністю виплачено. Після смерті поручителя як правило порука успадковується, однак застосовуються винятки, до прикладу, якщо у договорі передбачено, що порука припиняється у разі смерті або якщо фінансовий стан спадкоємця значно погіршився після прийняття спадщини.

**Висновки.** У результаті проведеного дослідження встановлено, що, відповідно до оновленого, внаслідок реформи безпеки 2021 року, Цивільного кодексу Франції, порука визначається як «договір, за яким поручитель зобов'язується перед кредитором сплатити борг боржника у разі його невиконання». Виходячи з положень французького законодавства надано класифікацію та проаналізовано наступні види поруки: проста та спільна (за принципом поділу зобов'язань); конвенційна, юридична та судова (за способом забезпечення); порука першого та порука другого рангу (за суб'єктом забезпечення); порука поточного боргу та порука майбутнього боргу (за терміном настання зобов'язання). За правовою природою з'ясовано, що порука у Франції є аксесорним, консенсуальним та одностороннім зобов'язанням. Щодо припинення договору поруки за французьким законодавством, підсумовано, що порука підлягає припиненню по тим самим причинам, що й будь-який інший договір, незалежно від тих, які можуть вплинути на зобов'язальні відносини забезпечені порукою, в той же час порука щодо майбутніх зобов'язання припиняє дію лише на майбутнє.

В ході дослідження цивільно-правового регулювання правовідносин поруки у Німеччині, встановлено, що за договором поруки поручитель зобов'язується відповідати перед кредитором третьої особи за виконання зобов'язання третьої особи (стаття 765 Цивільного кодексу Німеччини (BGB)). Виходячи з положень німецького законодавства надано класифікацію та проаналізовано наступні види поруки: порука за замовчуванням, пряма порука, порука максимальної суми, термінова порука. Наведено основні вимоги до існування правовідносин поруки у Німеччині (наявність основного зобов'язання між кредитором та боржником, чинний договір поруки між кредитором та поручителем), при цьому деталізовано вимогу до існування поруки щодо майбутніх або умовних зобов'язань (якщо основне зобов'язання не виникло, кредитор не має права вимоги до поручителя, а порука залишається недійсною). З'ясовано, що письмова форма договору поруки є обов'язковою за німецьким законодавством, при цьому складовими елементами форми поруки є декларація поруки, договір поруки та сертифікат поруки. Окреслено, притаманні лише німецькій юридичній практиці, підстави визнання недійсними договорів поруки, а саме: явна диспропорція між забезпеченням зобов'язанням і фінансовою спроможністю поручителя, структурна неповноцінність поручителя, груба недбалість або умисне небажання кредитора бути поінформованим про те, що поручитель перебуває у фінансовій скруті. Щодо припинення договору поруки за німецьким законодавством, підсумовано, що порука підлягає припиненню коли борг перед кредитором буде повністю виплачено або в тому випадку, якщо право на припинення було прямо обумовлено в договорі поруки.

Перспективу подальших досліджень становить чимала практична значимість зарубіжного досвіду цивільно-правового регулювання відносин поруки, з огляду на яку, постає потреба удосконалення та підвищення ефективності вітчизняного законодавства в цій сфері.

**ЛІТЕРАТУРА**

1. Атаманчук І.В., Ковальчук Ю.І. Окремі аспекти уніфікації процесуального права України як чинник гармонізації національного права в умовах європейської інтеграції. *Часопис Київського університету права*. 2018. С. 23–28.
2. Par Adèle Orzoni. Les principales évolutions issues de la réforme du droit du cautionnement. URL: <https://www.village-justice.com/articles/les-principales-evolutions-issues-reforme-droit-cautionnement,42126.html#nh2-1>
3. Code civil, version en vigueur au 31 mars 2024. URL: [https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte\\_lc/LEGITEXT000006070721/2024-03-31/](https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2024-03-31/)
4. Par Pierre-Yves Ardoy. Fiches de droit des sûretés. Ellipses, 2018. 218 c.
5. Aurélien Bamdé. Les caractères du cautionnement: accessoire, consensuel et unilatéral. URL: <https://aurelienbamde.com/2021/12/16/les-caracteres-du-cautionnement-accessoire-consensuel-et-unilateral/>
6. M. Cabrillac, Ch. Mouly, S. Cabrillac et Ph. Pétel. Droit des sûretés. Litec, 2007. 848 c.
7. Elias von Steinmeyer. Die althochdeutschen Glossen, Band IV, 1898. 790 c.
8. Bürgerliches Gesetzbuch, zuletzt geändert durch Gesetz vom 22.12.2023 (BGBl. I S. 411) m.W.v. 01.01.2024. URL: <https://dejure.org/gesetze/BGB>
9. Heinemann A, Pickartz T. Der praktische Fall – Bürgerliches Recht: Bürgschaft und BGB-Gesellschaft. JuS, 2002. 1081–1087 c.